EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 9.9.2024
COM(2024) 395 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

v skladu s členom 278(a) carinskega zakonika Unije o napredku pri razvoju elektronskih sistemov, ki jih določa zakonik, v letu 2023

{SWD(2024) 214 final}

Kazalo

1. UVOD 2

2. VSEBINA POROČILA 2

3. PROJEKTNA METODOLOGIJA ZA ELEKTRONSKE SISTEME CARINSKEGA ZAKONIKA UNIJE 3

4. SPLOŠNI PREGLED NAPREDKA V ZVEZI Z ELEKTRONSKIMI SISTEMI CARINSKEGA ZAKONIKA UNIJE 4

4.1 Projekti, ki so bili dokončani pred letom 2023 4

4.2 Projekti, ki se izvajajo 4

4.2.1 Vseevropski projekti 5

4.2.2 Nacionalni projekti 8

4.3 Tveganja za zamude pri izvajanju carinskega zakonika Unije na področju informacijske tehnologije 11

4.4 Blažilni ukrepi 13

4.5 Stanje v državah, ki se pripravljajo na pristop 15

5. POVZETEK O UPRAVLJANJU IN SKLEPNE UGOTOVITVE 16

1. UVOD

To je **peto letno poročilo o napredku pri začetku uporabe elektronskih sistemov, ki še niso vzpostavljeni, v skladu s členom 278(a)** carinskega zakonika Unije [1] o napredku pri razvoju elektronskih sistemov, ki jih določa zakonik[2]. V tem poročilu je podrobno obravnavan nadaljnji napredek pri razvoju elektronskih sistemov in opisan razvoj v smeri vzpostavitve popolnoma digitalnega carinskega okolja od začetka veljavnosti carinskega zakonika Unije. Zato temelji na delovnem programu carinskega zakonika Unije[3], oblikovanem leta 2019, ki se šteje za izhodišče za poročanje o napredku.

Carinski zakonik Unije je začel veljati 1. maja 2016, po spremembi leta 2019[4] pa je določil roke za postopno dokončanje projektov v zvezi s prehodom in izvajanjem na področju informacijske tehnologije, tj. leta 2020, 2022 in 2025. Obstoječi elektronski sistemi in sistemi, ki temeljijo na papirnih dokumentih, se lahko še naprej uporabljajo za izpolnjevanje carinskih formalnosti (tako imenovani prehodni ukrepi), dokler ne začnejo delovati novi ali nadgrajeni elektronski sistemi, načrtovani v skladu s carinskim zakonikom Unije. Ta pravni instrument se uporablja za usmerjanje in podpiranje postopnega in kompleksnega postopka tridimenzionalnega prehoda na popolnoma digitalno carinsko okolje, ob upoštevanju soodvisnosti med sistemi.

Upoštevati je treba, da je bil delovni program carinskega zakonika Unije iz leta 2019 med pripravo tega poročila predmet revizije, med drugim na podlagi podatkov o napredku, ki so jih v okviru priprave poročila predložile države članice. Nov delovni program carinskega zakonika Unije je instrument za usmerjanje držav članic k skupnemu in izvedljivemu izvajanju projektov, ki so v teku, kar omogoča večjo prožnost pri spoštovanju končnih rokov, vendar kljub temu ohranja potreben pritisk za popolno izvajanje delovnega programa carinskega zakonika Unije do 31. decembra 2025. Zato poročilo vključuje v prihodnost usmerjen pristop v zvezi s pripravljenostjo glede na datume v novem delovnem programu carinskega zakonika Unije[5], ki ga je Komisija sprejela 15. decembra 2023.

2. VSEBINA POROČILA

Projekte, navedene v delovnem programu carinskega zakonika Unije, je mogoče razdeliti v tri kategorije sistemov:

i) **centralni vseevropski sistemi**, ki jih mora razviti ali nadgraditi Komisija (za katere je pogosto potreben tudi razvoj ali nadgradnja nacionalnih sistemov v državah članicah);
ii) **decentralizirani vseevropski sistemi**, ki jih mora razviti ali nadgraditi Komisija, vendar imajo pomembno nacionalno komponento, ki jo morajo izvajati države članice, in
iii) **nacionalni sistemi**, ki jih morajo razviti ali nadgraditi izključno države članice.

V tem poročilu je analiziran konkreten napredek, ki je bil dosežen pri vseh teh sistemih, pri čemer sta opredeljena obseg in načrtovanje vsakega projekta (oddelek 3). Izpostavljene so tudi morebitne ugotovljene zamude in načrtovani blažilni ukrepi (oddelek 4). V sklepnem delu tega poročila je povzeta splošna ocena napredka pri izvajanju delovnega programa carinskega zakonika Unije (oddelek 5).

---

[1] Uredba (EU) št. 952/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. oktobra 2013 o carinskem zakoniku Unije (UL L 269, 10.10.2013, str. 1).

[2] Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu:
2019: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/ALL/?uri=CELEX%3A52019SC0434;
2020: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A52020SC0339;
2021: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A52021SC0382;
2022: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A52023SC0029.

[3] Izvedbeni sklep Komisije (EU) 2019/2151 z dne 13. decembra 2019 o oblikovanju delovnega programa v zvezi z razvojem in začetkom uporabe elektronskih sistemov, predvidenih v carinskem zakoniku Unije, (UL L 325, 16.12.2019, str. 168), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32019D2151.

[4] Uredba (EU) 2019/632 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o spremembi Uredbe (EU) št. 952/2013 zaradi podaljšanja prehodne uporabe drugih načinov obdelave podatkov poleg tehnik elektronske obdelave podatkov, določenih v carinskem zakoniku Unije (UL L 111, 25.4.2019, str. 54).

[5] Izvedbeni sklep Komisije (EU) 2023/2879 z dne 15. decembra 2023 o oblikovanju delovnega programa v zvezi z razvojem in začetkom uporabe elektronskih sistemov, predvidenih v carinskem zakoniku Unije (UL L 2023/2879, 22.12.2023, str. 1), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202302879.

Več podrobnosti o načrtovanju in stanju posameznih projektov je na voljo v delovnem dokumentu služb Komisije[6], objavljenem skupaj s tem poročilom. Poročilo in delovni dokument služb Komisije sta pripravljena na podlagi informacij, zbranih **iz naslednjih virov:**

(1) nacionalnih načrtov, ki jih morajo države članice predložiti dvakrat letno (januarja in junija);

(2) ankete, razposlane državam članicam in službam Komisije za ugotovitev dejanskega napredka glede na načrte.

Pridobljeni podatki so kvantitativni, tj. v obliki doseženih ali zamujenih rokov in mejnikov, in kvalitativni, tj. v obliki podrobnih opisov v zvezi z ocenjeno kompleksnostjo projektov, obravnavanimi izzivi, predvidenimi tveganji, zamudami in razlogi za take zamude ter načrtovanimi in/ali sprejetimi blažilnimi ukrepi.

V okviru letošnjega postopka so bile države članice pozvane tudi, naj zagotovijo informacije o spoznanjih, pridobljenih med razvojem projektov, in o morebitnih potrebah po dodatni podpori;

(3) dvostranskih srečanj na visoki ravni med direktorati za informacijsko tehnologijo carinskih uprav držav članic in Generalnim direktoratom Komisije za obdavčenje in carinsko unijo (GD TAXUD).

Rezultati ankete so Komisiji zagotovili jasen pregled stanja posameznega sistema. Vendar je Komisija ugotovila, da je pomembno pridobiti najnovejše podatke, da bi imeli popolno in natančno razumevanje o stanju vsakega od projektov carinskega zakonika Unije na strani držav članic, da bi razumeli vprašanja, s katerimi se spoprijemajo, in zagotovili zamisli za izboljšanje težavnih situacij;

(4) rezultatov vseevropskih programov usklajevanja in spremljanja.

To poročilo vsebuje tudi analizo, ki temelji na podrobnejših informacijah, ki so jih države članice sporočile v okviru programov usklajevanja, od leta 2020 vzpostavljenih za vseevropske sisteme.

3. PROJEKTNA METODOLOGIJA ZA ELEKTRONSKE SISTEME CARINSKEGA ZAKONIKA UNIJE

Odvisno od arhitekture sistema, o kateri so se dogovorile države članice in Komisija za vsakega od sistemom, je opredeljena **delitev vlog** glede **odgovornosti** za razvoj, uvajanje, izvajanje in vzdrževanje. To je določeno v izvedbeni uredbi o tehničnih ureditvah elektronskih sistemov, ki opisuje, katere komponente morajo sestavljati te sisteme in kakšna je njihova narava – nacionalna (razvite na nacionalni ravni) ali skupna (razvite na ravni EU).

V skladu s členom 103 izvedbene uredbe o tehničnih ureditvah elektronskih sistemov **skupne komponente** razvija, preskuša, uvaja in upravlja Komisija, države članice pa jih lahko preskusijo. **Nacionalne komponente** razvijajo, preskušajo, uvajajo in upravljajo države članice. Države članice zagotovijo **interoperabilnost** nacionalnih komponent s skupnimi komponentami. Komisija v tesnem sodelovanju z državami članicami razvije in vzdržuje **skupne specifikacije za decentralizirane sisteme**. Države članice razvijejo, upravljajo in vzdržujejo **vmesnike** za zagotavljanje funkcionalnosti decentraliziranih sistemov, potrebnih za izmenjavo informacij z gospodarskimi subjekti in drugimi osebami prek nacionalnih komponent in vmesnikov ter z drugimi državami članicami prek skupnih komponent.

Od leta 2022 je bila **projektna metodologija** za razvoj sistemov dodatno optimizirana. Na strani Komisije so se modeliranje poslovnih procesov, modeliranje podatkov in tehnične specifikacije razvijali bolj vzporedno in že od začetka v tesnem sodelovanju s strokovnjaki s pravnega in poslovnega področja ter področja informacijske tehnologije. To metodo dobre prakse je vključila tudi večina držav članic. Poleg tega gre razvoj v smeri uporabe prožnejših metodologij za razvoj elektronskih sistemov carinskega zakonika Unije, ki omogočajo postopno izboljšanje uporabniške funkcionalnosti s hitrejšimi in bolj obvladljivimi objavami programske opreme. Komisija je prilagodila svoj pristop in dokumentacijo za vseevropske sisteme, da bi omogočila to prožnost kot podporo državam članicam pri pospeševanju napredka. To se odraža tudi v novem delovnem programu carinskega zakonika Unije.

[6] Delovni dokument služb Komisije, priložen Poročilu Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu v skladu s členom 278a carinskega zakonika Unije o napredku pri razvoju elektronskih sistemov, ki jih določa zakonik (SWD(2024) XX final).

Države članice in Komisija so se še naprej redno sestajale v okviru skupine za usklajevanje elektronskega carinjenja, da bi opredelile projektne dokumente za vsak vseevropski sistem in se dogovorile o njih. Skupina za usklajevanje elektronskega carinjenja je tudi forum za usmerjanje in usklajevanje dejavnosti med državami članicami in Komisijo. Poleg tega se je Komisija sistematično posvetovala s trgovinsko skupnostjo prek kontaktne skupine za trgovino. Države članice morajo poskrbeti, da ohranjajo neposredne stike s svojimi gospodarskimi subjekti glede nacionalnih načrtov in dokumentacije za trgovce. Ko bo sistem pripravljen, je najpomembneje, da države članice zagotovijo nemoten prehod z obstoječih sistemov na nadgrajene sisteme. To je ključno, da se prepreči kakršen koli negativen vpliv na trgovinske in carinske postopke.

4. SPLOŠNI PREGLED NAPREDKA V ZVEZI Z ELEKTRONSKIMI SISTEMI CARINSKEGA ZAKONIKA UNIJE

Delovni program carinskega zakonika Unije vsebuje sedemnajst projektov, zaradi katerih se bodo morali uporabljati zahtevani elektronski sistemi, vključno s štirinajstimi vseevropskimi projekti, za katere so odgovorne Komisija in države članice, za tri pa so odgovorne izključno države članice.

4.1 Projekti, ki so bili dokončani pred letom 2023

Komisija poroča o uspešnem začetku uporabe naslednjih **devetih novih sistemov ali nadgradenj:**

- sistem registriranih izvoznikov v okviru carinskega zakonika Unije – *REX* (novo): začetek uporabe leta 2017;
- odločbe carinskih organov v okviru carinskega zakonika Unije – *CDS* (novo): začetek uporabe leta 2017;
- neposreden dostop gospodarskih subjektov do evropskih informacijskih sistemov v okviru carinskega zakonika – *UUM&DS* (enotno upravljanje uporabnikov in digitalni podpis) (novo): začetek uporabe leta 2017;
- sistem 2 registracije in identifikacije gospodarskih subjektov v okviru carinskega zakonika Unije – *EORI2* (nadgradnja): začetek uporabe leta 2018;
- nadzor 3 v okviru carinskega zakonika Unije – *SURV3* (nadgradnja): začetek uporabe leta 2018;
- zavezujoče tarifne informacije v okviru carinskega zakonika Unije – *ZTI* (nadgradnja): začetek uporabe leta 2019;
- pooblaščeni gospodarski subjekti v okviru carinskega zakonika Unije – *AEO* (nadgradnja): začetek uporabe leta 2019;
- informativni listi za posebne postopke v okviru carinskega zakonika Unije – *INF* (novo): začetek uporabe leta 2020;
- sistem nadzora uvoza v okviru carinskega zakonika Unije 2 – objava 1 – *ICS2 – objava 1* (nadgradnja): začetek uporabe leta 2021.

4.2 Projekti, ki se izvajajo

Namen tega poročila je poudariti dosežke in izzive pri projektih, ki se izvajajo, v letu 2023.

V oddelku 4.2.1 je na voljo pregled **šestih vseevropskih projektov**, ki naj bi se začeli izvajati med letoma 2023 in 2025. Pri štirih od teh projektov se časovni okvir za začetek uporabe konča leta 2023, kot je določeno v delovnem programu carinskega zakonika Unije iz leta 2019, vendar je bil delovni program carinskega zakonika Unije leta 2023 revidiran, saj so nekatere države članice poročale o težavah.

V oddelku 4.2.2 je opisano izvajanje **treh nacionalnih projektov**, in sicer *obvestilo o prihodu, obvestilo o predložitvi* ter *začasna hramba*, *posebni postopki* in *nacionalni sistemi uvoza*. Sprva je bilo načrtovano, da bi se ti projekti začeli izvajati do 31. decembra 2022, kot je opredeljeno v carinskem zakoniku Unije. Zaradi nezmožnosti spoštovanja tega roka in kot je bilo predhodno ugotovljeno v letnih

poročilih o napredku carinskega zakonika Unije, je več držav članic zahtevalo odstopanje v skladu s členom 6(4) carinskega zakonika Unije. Komisija je 1. februarja 2023 sprejela izvedbene sklepe o odobritvi odstopanj nekaterim državam članicam in rok podaljšala do 31. decembra 2023.

4.2.1 Vseevropski projekti

Vseevropski projekti imajo posebno strukturo, ki lahko vključuje kombinacijo osrednjih in nacionalnih elementov ter več faz. Kot je določeno v členu 278(3) carinskega zakonika Unije, jih je treba dokončati najpozneje do 31. decembra 2025. Kratek opis in napredek vsakega projekta sta predstavljena v nadaljevanju.

1) **Upravljanje zavarovanj v okviru carinskega zakonika Unije** – GUM (novo): namen je, da se po vsej EU v realnem času zagotovita dodelitev in upravljanje različnih vrst zavarovanj, osredotočena na boljšo hitrost obdelave, sledljivost in spremljanje zavarovanj med carinskimi uradi.

   Napredek: leta 2023 so bili dani na voljo dokument s poslovnimi smernicami, modul e-učenja in tečaji informacijskega usposabljanja. S pravočasnim začetkom uporabe *komponente 1 GUM*, ki bi se morala izvajati na osrednji ravni do 11. marca 2024, je bilo povezano majhno tveganje.

   V zvezi s *komponento 2 GUM* se od držav članic pričakuje, da vzpostavijo operativne povezave z osrednjo komponento med marcem 2024 in junijem 2025. Države članice so predvsem navedle nizko stopnjo tveganja v zvezi s pravočasno izvedbo projekta. Do drugega četrtletja 2023 je sedem držav članic poročalo, da je uvajanje njihove nacionalne komponente končano, v drugih državah članicah pa delo še poteka. Pri doseganju mejnika se pričakujeta dve zamudi.

2) **Sistem nadzora uvoza v okviru carinskega zakonika Unije 2** – *ICS2* (nadgradnja): namen je okrepiti varstvo in varnost dobavne verige z izboljšanjem kakovosti, zbiranja, razpoložljivosti in izmenjave predhodnih podatkov o blagu.

   Napredek: z *objavo 2 ICS2* se razširja področje uporabe sistema na vse blago (vključno s hitrimi in poštnimi pošiljkami), ki vstopa na območje EU po zraku.

   Komisija je v skladu z zakonskim rokom *objavo 2* osrednjega *ICS2* začela uporabljati 1. marca 2023.

   V zvezi s pripravljenostjo držav članic na njihovo vlogo pri izvajanju je do 1. marca 2023 *objavo 2 ICS2* začelo uporabljati dvanajst držav članic. Odstopanja so bila odobrena dvanajstim drugim državam članicam, s čimer je bil rok za začetek uporabe zaradi velikega tveganja zamud podaljšan do 30. junija 2023[7]. Do konca leta 2023 je objavo 2 uporabljalo 26 držav članic. Preostala država članica se bo predvidoma priključila v prvi polovici leta 2024.

   Trgovci so postopoma prehajali na nov sistem do oktobra 2023, vendar ga do konca leta še vedno ni uporabljajo približno 40 letalskih prevoznikov. Države članice so odgovorne za skladnost gospodarskih subjektov z ICS2. Komisija spremlja postopno uvajanje gospodarskih subjektov skupaj z državami članicami in ustreznimi trgovinskimi združenji. Komisija je države članice opozorila, naj sprejmejo vse potrebne ukrepe (vključno z morebitno naložitvijo kazni) proti nadaljnji neskladnosti gospodarskih subjektov.

   Razvoj *objave 3 ICS2* se je začel po načrtu. Večina držav članic je navedla, da projekt predstavlja majhno tveganje ter da je na dobri poti, da se sistem začne v celoti uporabljati do datuma, določenega v delovnem programu carinskega zakonika Unije.

[7] Izvedbeni sklep Komisije (EU) 2023/438 z dne 24. februarja 2023 o odobritvi odstopanja, ki so ga nekatere države članice zahtevale v skladu z Uredbo (EU) št. 952/2013 Evropskega parlamenta in Sveta, v zvezi z uporabo drugih sredstev, kot so tehnike elektronske obdelave podatkov, za izmenjavo in shranjevanje informacij za objavo 2 sistema nadzora uvoza 2 (UL L 63, 28.2.2023, str. 56).

3) **Dokazilo o statusu Unije v okviru carinskega zakonika Unije** – *PoUS* (novo): namenjeno je shranjevanju, upravljanju in pridobivanju vseh dokazil o tem, da trgovci za svoje blago zagotavljajo status Unije. Zaradi odvisnosti od carinskega blagovnega manifesta v okviru carinskega zakonika Unije in evropskega okolja enotnega okenca za pomorski sektor bo projekt zaključen v dveh različnih fazah, da bi se čim bolj zmanjšali tveganja in nedoslednosti.

   Napredek: *faza 1 PoUS* naj bi se začela uporabljati do 1. marca 2024, pri čemer je tveganje zamude majhno.

   Kar zadeva *fazo 2 PoUS*, je Komisija tehnične specifikacije dokončala v drugem četrtletju 2023, dejavnosti preskušanja skladnosti pa naj bi se končale v tretjem četrtletju 2025. Komisija bo projekt izvedla skladno s časovnim razporedom. Vendar je treba opozoriti, da je bila zaradi različnih datumov začetka uporabe *faza 2 PoUS* v carinskem blagovnem manifestu (2. junij 2025) in evropskem okolju enotnega okenca za pomorski sektor (15. avgust 2025) v novem delovnem programu carinskega zakonika Unije zahtevana uskladitev. Zato je bil začetek uporabe v novem delovnem programu carinskega zakonika Unije prestavljen na 15. avgust 2025[8]. Glede na težave v zvezi z napredkom, doseženem pri izvajanju evropskega okolja enotnega okenca za pomorski sektor, je bilo ugotovljeno srednje tveganje za projekt.

4) **Centralizirano carinjenje za uvoz v okviru carinskega zakonika Unije** – *CCI* (novo): namen je gospodarskim subjektom omogočiti, da dajo blago v carinski postopek, tako da na kraju sedeža vložijo carinsko deklaracijo blaga, ki se predloži v drugi državi članici. S CCI, ki temelji na novem *nacionalnem sistemu uvoza,* bo avtomatizirano centralizirano carinjenje na evropski ravni.

   Napredek: v zvezi s *fazo 1 CCI* Komisija napreduje v skladu s časovnim razporedom in s tekočim preskušanjem skladnosti z državami članicami. Zaradi odvisnosti od pripravljenosti držav članic na nadgradnjo nacionalnega sistema uvoza (NIS), kar je pogoj za začetek uporabe CCI, je bila projektu dodeljena srednja do visoka stopnja tveganja.

   Glede na poročanje o zamudah pri začetku uporabe *faze 1 CCI* po 1. decembru 2023 Komisija izvaja nov iterativni pristop, pri čemer daje prednost standardnim deklaracijam in svobodi izbire vrste sporočila, hkrati pa podaljšuje rok za *fazo 1 CCI*[9] s končnim začetkom uporabe 1. julija 2024, kar je upoštevano v novem delovnem programu carinskega zakonika Unije.

   Kar zadeva *fazo 2 CCI*, je Komisija tehnične specifikacije dokončala leta 2022, kar je precej pred načrtovanim časovnim okvirom za začetek uporabe, predvidenim od oktobra 2023 do 2. junija 2025.

   Pri ocenjevanju popolnosti celotnega sistema CCI je večina držav članic poročala, da razvoj napreduje, pri čemer je bila srednja stopnja tveganja povezana s pravočasno izvedbo projekta glede na rok za *fazo 2 CCI*.

   Nekatere države članice so izrazile namero, da bodo skupaj začele uporabljati *fazo 1 CCI* in *fazo 2 CCI*.

5) **Novi računalniški tranzitni sistem v okviru carinskega zakonika Unije** – *NCTS* (nadgradnja): namen je, da se obstoječ skupni tranzitni sistem Unije uskladi z novimi pravnimi določbami carinskega zakonika Unije, vključno z novimi zahtevami iz carinskega zakonika Unije glede podatkov in vmesniki z drugimi sistemi.

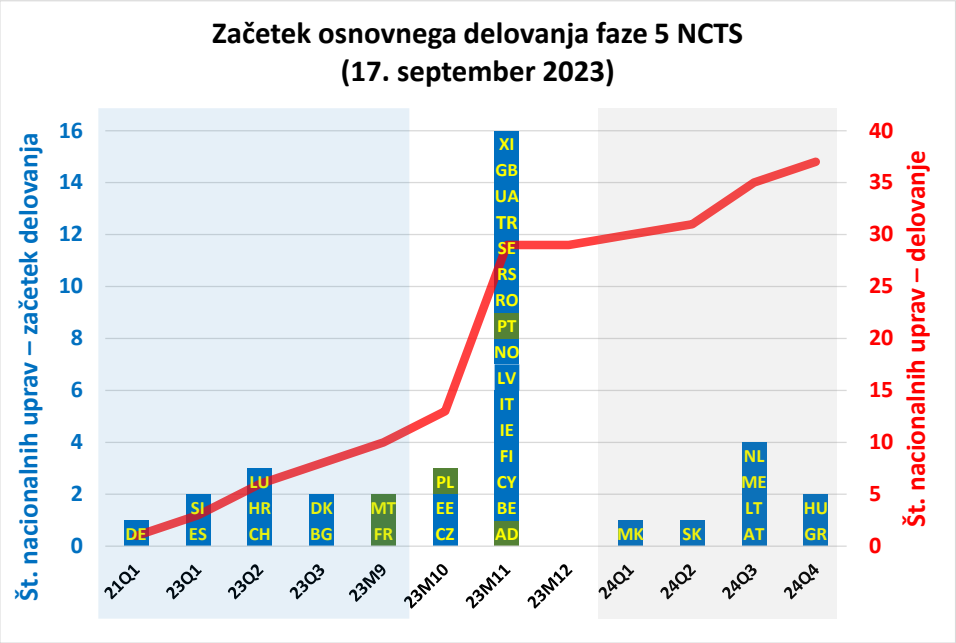
   Napredek: na splošno je bil pri *fazi 5 NCTS* dosežen znaten napredek. Vendar je bilo projektu dodeljeno veliko tveganje, saj več držav članic ni moglo izpolniti roka za začetek

[8] Datum je bil ustrezno posodobljen v okviru revizije delovnega programa carinskega zakonika Unije za leto 2023.

[9] Pristop, predstavljen leta 2023 v okviru revizije delovnega programa carinskega zakonika Unije in večletnega strateškega načrta za carino (MASP-C). Konec časovnega okvira za začetek uporabe *faze 1 CCI* je predviden do konca drugega četrtletja 2024, končni rok za začetek uporabe pa je 1. julij 2024.

uporabe, tj. 1. december 2023. Zato je bil sprejet nov pristop, ki se odraža v novem delovnem programu carinskega zakonika Unije. To pomeni, da se *faza 5 NCTS* lahko izvede v dveh korakih: osnovne funkcije do 1 decembra 2023 z neprekinjenim poslovanjem, usklajene s carinskim zakonikom Unije, in pomožne funkcije do 2. decembra 2024.

Kot je prikazano na Figure 1, so tri države članice izvajanje začele februarja 2023, štiri druge pa so se jim pridružile do septembra 2023. Vse razen šestih držav članic so se zavezale, da bodo osnovne funkcije začele delovati do 1. decembra 2023, večina pa jih je potrdila, da bodo do 1. decembra 2024 začele v celoti delovati tako osnovne kot pomožne funkcije.

Slika 1 – Faza 5 NCTS – nacionalne uprave – začetek delovanja

Časovnica *faze 6 NCTS* je sinhronizirana s časovnico *objave 3 ICS2*[10] iz novega delovnega programa carinskega zakonika Unije, nov časovni okvir za začetek uporabe pa določa jasen rok za fazo 5 NCTS. Te spremembe bi morale upoštevati tveganje zamud ter državam članicam in trgovcem omogočiti, da opredelijo svojo strategijo in ukrepe, da bodo pripravljeni do novih datumov. Zato je tveganje, povezano s tem projektom, glede na njegovo dokončanje do 1. septembra 2025 nizko.

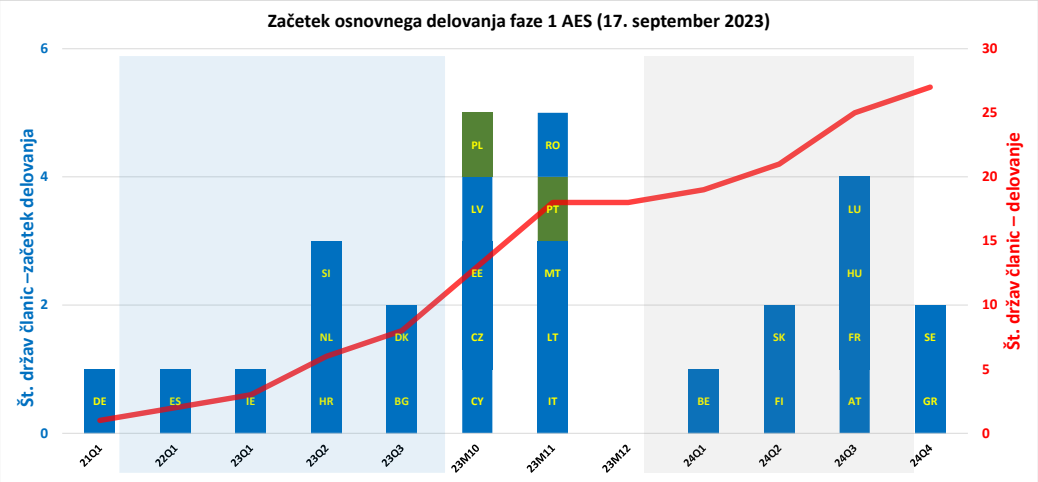
6) **Avtomatizirani izvozni sistem v okviru carinskega zakonika Unije** – AES (nadgradnja): namen je izvajanje zahtev za izvoz in izstop blaga v okviru carinskega zakonika Unije.

Napredek: v zvezi z AES so države članice poročale o znatnem napredku pri uvajanju svojih nacionalnih vlog za izvoz v letu 2023. Ker pa številne države članice niso mogle izpolniti roka za začetek uporabe, tj. 1. december 2023, zaradi česar je bil revidiran načrt v delovnem programu carinskega zakonika Unije, se projektu dodeli visoka stopnja tveganja. AES se lahko izvede v treh korakih: najprej osnovne funkcije (1. december 2023), nato vmesnik s sistemom za gibanje in nadzor trošarinskega blaga (februar 2024) in nazadnje pomožne funkcije (2. december 2024).

[10] Kot je predvideno v novem delovnem programu carinskega zakonika Unije, se bo *faza 5 NCTS* začela v celoti uporabljati do 21. februarja 2025. Obdobje prehoda s *faze 5 NCTS* na *fazo 6 NCTS* je predvideno med 1. marcem 2025 in 1. septembrom 2025, kar je tudi obdobje prehoda z *objave 2 ICS2* na *objavo 3 ICS2*, zato bo omogočena sinhronizacija med obema sistemoma.

Te spremembe bi morale upoštevati tveganje zamud ter državam članicam in trgovcem omogočiti, da opredelijo strategijo za spoštovanje novih rokov, saj bi neupoštevanje pomenilo srednje do veliko tveganje za pravočasno izvedbo do konca leta 2024.

Na Figure 2 je prikazano, da je AES do septembra 2023 začel delovati AES na mednarodni ravni v osmih državah članicah. Osem drugih držav članic skupaj s Komisijo trenutno izvaja svoje načrte za začetek uporabe, da bi zagotovile njihov pravočasen začetek delovanja. Večina držav članic je potrdila svojo zavezo, da bodo osnovne funkcije začele delovati do 1. decembra 2023, osnovne in pomožne funkcije pa do 2. decembra 2024.

Slika 2 – Začetek delovanja AES v državah članicah

Če povzamemo, je v zvezi s stanjem preostalih vseevropskih projektov Komisija na dobri poti, da izpolni zakonske roke, dogovorjene v okviru carinskega zakonika Unije in delovnega programa carinskega zakonika Unije. V zvezi z začetkom uporabe nacionalnih komponent teh vseevropskih sistemov v državah članicah so bila ugotovljena resna tveganja za zamude, zlasti za *fazo 1 CCI*, *AES* in *fazo 5 NCTS*, ki pa so bila delno obravnavana v novem delovnem programu carinskega zakonika Unije (glej oddelek 4.3).

4.2.2 Nacionalni projekti

Države članice bi morale v skladu s členom 278(2) carinskega zakonika Unije dokončati nadgradnjo svojih **treh popolnoma nacionalnih projektov**[11] do 31. decembra 2022. Vendar 22 držav članic ni moglo spoštovati tega roka, zato je bilo na podlagi njihove prošnje odobreno odstopanje, s čimer se je rok za začetek uporabe podaljšal do 31. decembra 2023[12].

[11] Ta časovnica ne zajema izvozne komponente nacionalnega sistema posebnih postopkov, katerega dejavnost in načrtovanje sta povezana z avtomatiziranim izvoznim sistemom (AES).

[12] Izvedbeni sklep Komisije (EU) 2023/235 z dne 1. februarja 2023 o odobritvi odstopanja, ki so ga nekatere države članice zahtevale v skladu z Uredbo (EU) št. 952/2013 Evropskega parlamenta in Sveta, v zvezi z uporabo drugih sredstev, kot so tehnike elektronske obdelave podatkov, za izmenjavo in shranjevanje informacij za obvestilo o prihodu morskega plovila ali zrakoplova (UL L 32, 3.2.2023, str. 220).
Izvedbeni sklep Komisije (EU) 2023/234 z dne 1. februarja 2023 o odobritvi odstopanja, ki so ga nekatere države članice zahtevale v skladu z Uredbo (EU) št. 952/2013 Evropskega parlamenta in Sveta, v zvezi z uporabo drugih sredstev, kot so tehnike elektronske obdelave podatkov, za izmenjavo in shranjevanje informacij za obvestilo o predložitvi blaga, vnesenega na carinsko območje Unije (UL L 32, 3.2.2023, str. 217).
Izvedbeni sklep Komisije (EU) 2023/236 z dne 1. februarja 2023 o odobritvi odstopanja, ki so ga nekatere države članice zahtevale v skladu z Uredbo (EU) št. 952/2013 Evropskega parlamenta in Sveta, v zvezi z uporabo drugih sredstev, kot so tehnike elektronske obdelave podatkov, za izmenjavo in shranjevanje informacij za deklaracijo za začasno hrambo neunijskega blaga, predloženega carini (UL L 32, 3.2.2023, str. 223).
Izvedbeni sklep Komisije (EU) 2023/237 z dne 1. februarja 2023 o odobritvi odstopanja, ki so ga zahtevale nekatere države članice, v zvezi z uporabo drugih sredstev, kot so tehnike elektronske obdelave podatkov, za izmenjavo in shranjevanje informacij v zvezi s carinsko deklaracijo blaga, vnesenega na carinsko območje Unije, iz členov 158, 162, 163, 166, 167, 170 do 174, 201, 240, 250, 254 in 256 Uredbe (EU) št. 952/2013 Evropskega parlamenta in Sveta o carinskem zakoniku Unije (UL L 32, 3.2.2023, str. 226).

Napredek vsakega nacionalnega projekta je predstavljen v nadaljevanju in prikazan na sliki 3:

1) **Obvestilo o prihodu, obvestilo o predložitvi in začasna hramba v okviru carinskega zakonika Unije** (*AN, PN in TS*) (nadgradnja): namen je avtomatizirati postopke nacionalnih sistemov vstopa.

   Napredek: v prejšnjih letnih poročilih o napredku v okviru carinskega zakonika Unije je bilo ugotovljeno, da je pravočasna vzpostavitev nacionalnih sistemov ogrožena. Kot je prikazano, je večina držav članic dokončala izvajanje do konca leta 2023. Več podrobnosti je na voljo v oddelku 3.1.2 delovnega dokumenta služb Komisije, priloženega temu poročilu.

2) **Nacionalni sistemi uvoza v okviru carinskega zakonika Unije –** *NIS* (nadgradnja): namen je izvajanje vseh zahtev glede postopkov in podatkov, ki se nanašajo na uvoz, kot je opisano v carinskem zakoniku Unije.

   Napredek: več držav članic je poročalo o tveganjih pri pravočasni izvedbi projekta od leta 2022, zaradi česar so bila odobrena odstopanja. Do konca leta 2023 je NIS začelo uporabljati 19 držav članic. V nekaj državah članicah je potrebna nadaljnja posodobitev, da bi bil projekt v celoti zaključen, druge pa niso pripravljene za izvedbo do konca leta 2023 (rok za odstopanje). Več podrobnosti je na voljo v oddelku 3.2.2 delovnega dokumenta služb Komisije, priloženega temu poročilu.

3) **Posebni postopki v okviru carinskega zakonika Unije** – *SP* (nadgradnja): namen je uskladiti posebne postopke (tj. carinsko skladiščenje, posebna raba, začasni uvoz ter aktivno in pasivno oplemenitenje).

   Napredek: glede na soodvisnost z *nacionalnimi sistemi uvoza* je 21 držav članic do konca leta 2023 dokončalo *posebni postopek za uvoz (SP IMP)*. Več podrobnosti je na voljo v oddelkih 3.3.2 in 3.4.2 delovnega dokumenta služb Komisije, priloženega temu poročilu.

	AN	PN	TS	NIS	SP IMP
Rok iz delovnega programa carinskega zakonika Unije	31. december 2022, s podaljšanjem do 31. decembra 2023 (1)			31. december 2022, s podaljšanjem do 31. decembra 2023 (2)	
AT	n. r.	21. junij 2023	ni podatka	ni podatka	3. februar 2025
BE	30. junij 2023	5. julij 2023	29. november 2023	6. december 2023	6. december 2023
BG	1. marec 2023	23. oktober 2023	23. oktober 2023	23. oktober 2023	23. oktober 2023
CY	7. november 2023	7. november 2023	7. november 2023	7. november 2023	7. november 2023
CZ	1. marec 2023	1. marec 2023	31. december 2023	1. december 2024	1. december 2024
DE	1. marec 2023	6. marec 2021	6. marec 2021	6. marec 2021	6. marec 2021
DK	31. oktober 2023	31. oktober 2023	15. oktober 2024	15. oktober 2024	15. oktober 2024
EE	1. oktober 2023	1. oktober 2023	1. oktober 2023	1. julij 2021	1. julij 2021
ES	n. r.	1. marec 2024	1. marec 2024	30. september 2023	30. september 2022
FI	31. marec 2023	31. marec 2021	31. december 2022	31. december 2019	30. december 2022
FR	1. julij 2023	6. marec 2024	6. marec 2024	31. december 2024	30. september 2023
GR	31. december 2024	31. december 2024	31. december 2024	31. december 2022	31. december 2024
HR	1. julij 2023	1. marec 2023	1. december 2022	1. januar 2023	1. januar 2023
HU	31. december 2023	31. december 2023	31. december 2023	12. oktober 2023	12. oktober 2023
IE	n. r.	23. november 2020	23. november 2020	24. junij 2024	23. november 2020
IT	13. december 2022	13. december 2022	13. december 2022	1. julij 2021	1. julij 2021
LT	1. marec 2023	28. februar 2023	31. oktober 2023	31. december 2023	31. december 2023
LU	1. marec 2023	10. januar 2023	10. januar 2023	2. maj 2023	2. maj 2023
LV	24. september 2017	24. september 2017	24. september 2017	3. junij 2018	3. junij 2018
MT	1. junij 2024	1. junij 2024	1. junij 2024	1. februar 2025	1. februar 2025
NL	1. julij 2023	1. december 2023	1. december 2023	1. april 2022	1. april 2022
PL	1. december 2023	31. december 2023	31. december 2023	31. december 2023	1. julij 2021

PT	28. oktober 2024	28. oktober 2024	28. oktober 2024	28. oktober 2024	28. oktober 2024
RO	1. oktober 2023	1. oktober 2023	1. oktober 2023	1. oktober 2023	31. december 2023
SE	1. marec 2023	27. september 2023	1. oktober 2024	15. marec 2022	20. junij 2023
SI	1. marec 2023	1. marec 2023	30. november 2023	1. januar 2022	1. januar 2022
SK	1. marec 2023	1. oktober 2023	2. junij 2025	1. januar 2025	11. junij 2016

Legenda	
	V skladu z delovnim programom carinskega zakonika Unije nadaljnja posodobitev do 1. julija 2024 in/ali odobreno odstopanje.
	Po roku, določenem v delovnem programu carinskega zakonika Unije, in/ali odobreno odstopanje.
	Ni podatka.

(1) Do 31. decembra 2023 za države članice, ki jim je bilo odobreno odstopanje.
(2) Do 31. decembra 2023 za države članice, ki jim je bilo odobreno odstopanje, ali do 1. julija 2024, kadar se uporablja člen 2(4a) Delegirane uredbe Komisije (EU) 2015/2446, kar velja na primer za Bolgarijo, Irsko in Poljsko.

Slika 3 – Načrtovanje začetka uporabe nacionalnih sistemov vstopa/uvoza

Če povzamemo, države članice zaključujejo nadgradnjo svojih treh v celoti nacionalnih projektov. Čeprav večina držav članic pričakuje, da bo svoje sisteme začela uporabljati do konca leta 2023 v skladu z odobrenim rokom za odstopanje, je veliko število držav članic še vedno poročalo o nadaljnjih zamudah, večinoma v zvezi s TS in NIS, zaradi česar se bo uporaba začela tudi po letu 2023, kar bo vplivalo na druga področja.

Zamude pri začetku uporabe nacionalnih sistemov vstopa (obvestilo o prihodu/obvestilo o predložitvi/začasna hramba) ovirajo celoten cikel in podporne procese ICS2, kar vpliva na dobavne verige in povečuje stroške gospodarskih subjektov za vzpostavitev začasne rešitve.

Zamude pri nadgradnji NIS negativno vplivajo tudi na gospodarske subjekte, saj se odložita uporaba vseh funkcij pri uvozu in poenostavitev formalnosti, od katerih bi gospodarski subjekti lahko imeli koristi, kot je vpis v evidence deklaranta (EIDR). Poleg tega je to pomemben pogoj za začetek uporabe elektronskega sistema, povezanega s CCI.

Več podrobnosti o zamudah je navedenih v oddelku 3.2 delovnega dokumenta služb Komisije.

4.3 Tveganja za zamude pri izvajanju carinskega zakonika Unije na področju informacijske tehnologije

To poročilo razlikuje med napredkom, ki ga je dosegla Komisija, in napredkom, ki so ga dosegle države članice. Razvoj na strani **Komisije poteka po načrtih**, pri čemer niso bili ugotovljeni nobene zamude glede na zakonski rok in nobena tveganja, ki bi lahko povzročila zamudo pri uvajanju. Zamude držav članic vplivajo na napredek vseevropskih sistemov, kot so *ICS2*, *CCI*, *NCTS* in *AES*, v celoti, kar pa vpliva na dejavnosti v okviru področja delovanja Komisije. Rezultat tega je več sredstev za naložbe, namenjenih dejavnostim preskušanja skladnosti ter usklajevalnim in podpornim dejavnostim v vseevropskih projektih. Poleg tega to omogoča tudi nadaljnjo pomoč pri alternativnih nacionalnih shemah za razvoj in začetek uporabe ter spremljanju, pri čemer je treba v prehodnih obdobjih osrednje komponente ohraniti dlje časa.

Večina **držav članic postopoma napreduje** pri razvoju v okviru svojih pristojnosti, čeprav nekatere napredujejo počasneje, kot je bilo prvotno načrtovano. Zato so pri nekaterih nacionalnih in vseevropskih projektih **poročale o zamudah glede na zakonske roke ali roke za odstopanje**.

Države članice so navedle več razlogov za utemeljitev zamud, ki se večinoma ponavljajo, kar povzroča zamude pri razvoju njihovih sistemov. Med njimi so pomanjkanje finančnih in človeških virov, konkurenčne prednostne naloge in vpliv ruske invazije na Ukrajino na carinske postopke. Poleg tega so države članice poročale tudi o nezmožnosti nacionalne infrastrukture na področju informacijske tehnologije, da bi dohajala potrebe projektov, težavah izvajalcev glede zmogljivosti in njihovi odvisnosti

od drugih deležnikov, prehodu in preskušanju z gospodarskimi subjekti, zapoznelih ali neuspešnih razpisih za zbiranje ponudb za oddajo del v zunanje izvajanje, obremenjujočih postopkih javnega naročanja, vprašanjih upravljanja ter zapletenih sistemskih integracijah projektov carinskega zakonika Unije.

Čeprav je Komisija pravočasno predložila funkcionalne in tehnične specifikacije za vseevropske sisteme v okviru delovnega programa carinskega zakonika Unije, je še vedno nekaj držav članic, v katerih javna naročila niso bila oddana ali ki se še vedno srečujejo z velikimi težavami v nacionalnih postopkih javnega naročanja, kar vpliva na pravočasno vzpostavitev sistemov.

Organizirana so bila dvostranska srečanja med državami članicami in Komisijo, na katerih sta potekala razprava o vprašanjih in njihovo reševanje, pri čemer se je poudaril pomen prednostnega razvrščanja projektov carinskega zakonika Unije. V zvezi s tem je Komisija svetovala tudi o morebitnih nadaljnjih dejavnostih in ukrepih. **Dvaindvajset držav članic je Komisiji predložilo uradne zahtevke za odstopanja** v skladu s členom 6(4) carinskega zakonika Unije v zvezi z zamudami glede na zakonske roke njihovih **nacionalnih projektov**. Komisija je pregledala zahtevke in v njih navedene utemeljitve glede na posebne okoliščine ter državam članicam, ki so vložile zahtevke, **izdala izvedbene sklepe o odobritvi odstopanj**. Pri odstopanjih za *obvestilo o prihodu*, *obvestilo o predložitvi*, *začasno hrambo*, *nacionalni sistem uvoza* in *komponento 2 posebnih postopkov* je bil rok podaljšan do 31. decembra 2023[13], pri odstopanju za *objavo 2 ICS2* pa je bil rok podaljšan do 30. junija 2023.

V nadaljevanju je naveden pregled odobrenih odstopanj za države članice.

- Za izvajanje ***obvestila o prihodu*** je bilo odstopanje odobreno naslednjim državam članicam: AT, BE, BG, CY, CZ, DK, EE, ES, FR, GR, HU, HR, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI in SK. Hkrati so BG, CY, DE, EE, ES, FI, FR, HR, HU, LT, LU, NL, SE in SI poročale, da bodo uporabile *obvestilo o prihodu*, ki je vključeno v *objavo 2 ICS2* (uporabljati se začne1. marca 2023 ali 30. junija 2023 za države članice, ki jim je bilo odobreno odstopanje). DE in IE sta navedli, da *obvestilo o prihodu* ni relevantno.
- Za izvajanje ***obvestila o predložitvi*** je bilo odstopanje odobreno naslednjim državam članicam: AT, BE, CY, CZ, DK, EE, ES, FR, GR, HU, HR, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI in SK.
- Za izvajanje ***začasne hrambe*** je bilo odstopanje odobreno naslednjim državam članicam: AT, BE, CY, CZ, DK, EE, ES, FR, GR, HU, HR, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI in SK. Poleg tega je GR izrazila potrebo po podaljšanju odstopanja.
- Za izvajanje **nadgradnje *nacionalnih sistemov uvoza*** je bilo odstopanje odobreno naslednjim državam članicam: AT, BG, CY, CZ, DK, ES, FR, GR, HU, LT, LU, MT, NL, PT, RO in SE. Te zamude bodo vplivale na vseevropski projekt *CCI* in *komponento 2 posebnih postopkov*, ki sledi isti časovnici kot nadgradnja *nacionalnega sistema uvoza*. Poleg tega sta GR in SK izrazili potrebo po podaljšanju odstopanja.
- Za izvajanje ***komponente 2 posebnih postopkov*** je bilo odstopanje odobreno naslednjim državam članicam: AT, BG, CY, CZ, DK, ES, FR, GR, HU, LT, LU, MT, NL, PT, RO in SE.
- Za izvajanje ***objave 2 ICS2*** je bilo odstopanje odobreno naslednjim državam članicam: AT, BE, DK, EE, FR, GR, HR, LU, NL, PL, RO in SE. GR in RO sta predložili uradno zahtevo za naknadno odstopanje. Poleg tega sta GR in RO izrazili potrebo, da je treba podaljšati odstopanje. Do konca leta 2023 se bo RO še vedno spoprijemala s težavami v zvezi z začetkom uporabe te objave.

Na podlagi informacij, ki so jih predložile države članice, je mogoče sklepati, da je bilo izpolnjenih 71 % vseh podaljšanih rokov za leto 2023, odobrenih v okviru odstopanj. Preostalih 29 % se še vedno spoprijema s težavami v zvezi z začetkom uporabe.

[13] Za druge vrste prevoza, razen zračnega, odstopanja za obvestilo o prihodu, obvestilo o predložitvi in začasno hrambo veljajo do 29. februarja 2024.

Kot je razvidno iz priloženega delovnega dokumenta služb Komisije, **je več držav članic obvestilo Komisijo o zamudah pri vseevropskih projektih:**

- za izvajanje ***komponente 1 posebnih postopkov*** so načrtovani datum delovanja, ki je poznejši od roka iz delovnega programa carinskega zakonika Unije, navedle naslednje države članice FI, FR, GR, HU, LU, MT, PT, SE in SK. Več podrobnosti je na voljo v oddelku 3.3 delovnega dokumenta služb Komisije, priloženega temu poročilu.
- Za izvajanje ***objave 3 ICS2*** so o datumih začetka uporabe, ki so poznejši od roka, določenega v delovnem programu carinskega zakonika Unije, poročale naslednje države članice[14]: FI, FR, HR, IE, MT, PT in SK. Več podrobnosti je na voljo v oddelku 4.2 delovnega dokumenta služb Komisije, priloženega temu poročilu.
- Za izvajanje ***faze 1 CCI*** so načrtovani datum delovanja, ki je poznejši od roka, določenega v delovnem programu carinskega zakonika Unije, navedle naslednje države članice[15]: BE, CZ, DE, DK, ES, FI, HR, HU, IE, LT, LU, LV, MT, NL, PT, SI in SK. Za ***fazo 2 CCI*** so načrtovani datum delovanja, ki je poznejši od roka, določenega v delovnem programu carinskega zakonika Unije, navedle BE, DE, EE, ES, FI, GR in NL. Več podrobnosti je na voljo v oddelku 3.6. in 4.4 delovnega dokumenta služb Komisije, priloženega temu poročilu.
- Za izvajanje ***faze 5 NCTS*** so AT, ES, FI, GR, HU, IE, LT, LV, MT, NL, PT, SE in SK navedle zamude v primerjavi z rokom za delovanje, določenim v delovnem programu carinskega zakonika Unije[16]. Več podrobnosti je na voljo v oddelku 3.7 delovnega dokumenta služb Komisije, priloženega temu poročilu.
- Za izvajanje ***komponente 1 AES*** so AT, BE, FI, FR, GR, HU, LU, MT, PT, SE in SK navedle načrtovani datum delovanja, ki je poznejši od roka, določenega v programu carinskega zakonika Unije[17]. Več podrobnosti je na voljo v oddelku 3.8 dokumenta, priloženega temu poročilu.
- Za izvajanje ***komponente 2 GUM*** so načrtovani datum delovanja, ki je poznejši od roka, določenega v delovnem programu carinskega zakonika Unije, navedle naslednje države članice[18]: BE, DE, DK, GR in HR. Več podrobnosti je na voljo v oddelku 4.1 delovnega dokumenta služb Komisije, priloženega temu poročilu.

Komisija zelo natančno analizira in spremlja stanje zgoraj navedenih projektov ter sprejema ukrepe za povečanje svoje podpore – glej oddelek 4.4 v nadaljevanju.

Večina držav članic torej namerava **nacionalne projekte** izvesti v novih rokih, določenih z odstopanji. Vendar so nekatere države članice še vedno poročale o zamudah glede na roke za odstopanja. Te zamude lahko tudi negativno vplivajo na izvajanje nacionalnih komponent vseevropskih sistemov z datumom začetka izvajanja v letu 2023, saj bo treba dodatna prizadevanja strniti v krajši časovni okvir. Glede

[14] V okviru revizije delovnega programa carinskega zakonika Unije za leto 2023 je predvideno, da bodo vse države članice začele v celoti uporabljati *objavo 3 ICS2* do 3. junija 2024. Uvedba sistema *ICS2 – objava 3* je načrtovana v treh korakih: korak 1 se nanaša na pomorske prevoznike in prevoznike po celinskih plovnih poteh (s časovnim okvirom za začetek uporabe, ki se začne 3. junija 2024 in konča 4. decembra 2024), korak 2 je povezan z vložniki internih nakladnic v pomorskem prometu in prometu po celinskih plovnih poteh (s časovnim okvirom za začetek uporabe, ki se začne 4. decembra 2024 in konča 1. aprila 2025), korak 3 pa se nanaša na cestne in železniške prevoznike (s časovnim okvirom za začetek uporabe, ki se začne 1. aprila 2025 in konča 1. septembra 2025).

[15] V okviru revizije delovnega programa carinskega zakonika Unije za leto 2023 je konec časovnega okvira za začetek uporabe predviden za 1. julij 2024.

[16] V okviru revizije delovnega programa carinskega zakonika Unije za leto 2023 je konec časovnega okvira za začetek uporabe osnovnih funkcij sistema predviden za 1. december 2023, za preostale funkcije pa za 2. december 2024. Vse države članice in trgovci morajo do 2. decembra 2024 uporabljati sistem *NCTS – faza 5*. Konec prehoda je predviden za 21. januar 2025.

[17] V okviru revizije delovnega programa carinskega zakonika Unije za leto 2023 je konec časovnega okvira za začetek uporabe osnovnih funkcij sistema predviden za 1. december 2023, za razvoj harmoniziranega vmesnika s sistemom za gibanje in nadzor trošarinskega blaga (EMCS) ter preostale funkcije pa za 2. december 2024. Vse države članice in trgovci morajo sistem AES uporabljati do 2. decembra 2024. Konec prehoda je predviden za 11. 02. 2025.

[18] V okviru revizije delovnega programa carinskega zakonika Unije za leto 2023 je za *komponento 1 GUM* predvideni datum začetka uporabe 11. marec 2024, za *komponento 2 GUM* pa morajo časovni okvir za začetek uporabe določiti države članice, pri čemer je najzgodnejši možni datum začetka uporabe 11. marec 2024.

izvajanja **nacionalnih komponent vseevropskih sistemov** so nekatere države članice poročale o zamudah pri nekaterih projektih.

4.4 Blažilni ukrepi

Večina držav članic je dosegla znaten napredek pri razvoju vseevropskih sistemov, več držav članic pa si je prizadevalo, da bi svoje sisteme v skladu s prvotno določenimi roki in odstopanji začele uporabljati do konca leta 2023. Nekatere države članice pa se spoprijemajo z zamudami, zaradi česar se načrti začetka uporabe prestavljajo na konec časovnega okvira za začetek uporabe ali po njem. Komisija je pozvala k doslednemu spoštovanju nacionalnih projektnih načrtov za pravočasen začetek uporabe.

Države članice so predstavile različne blažilne ukrepe za odpravo (morebitnih) zamud in zagotavljanje skladnosti z zakonskimi roki. Ti ukrepi vključujejo dodelitev dodatnih virov, sprejetje prožnih metodologij, razdelitev projektov v faze in reorganizacijo odnosov z dobavitelji, da bi se izboljšala učinkovitost in okrepilo sodelovanje. Da bi se izboljšala vodenje projektov in odločanje, druge države članice načrtujejo okrepitev organizacijskih struktur, racionalizacijo postopkov in izpopolnjenje načrtovanja. Ti ukrepi so bili navedeni za nacionalne in vseevropske projekte.

Zaradi zamud na strani držav članic **je Komisija z več ukrepi povečala svojo podporo državam članicam**.

Prvič, Komisija je **okrepila nadzor in spremljanje programa carinskega zakonika Unije na področju informacijske tehnologije**, tako da je povečala pogostost poročil o napredku in organizirala dvostranska srečanja na ravni direktorjev z vsako državo članico. Izvajanje delovnega programa carinskega zakonika Unije se dosledno obravnava na misijah, ki jih izvaja generalni direktor, in na plenarnih srečanjih z generalnimi direktorji držav članic (v delovni skupini za carinsko politiko. Države članice so bile pozvane, naj sprejmejo blažilne ukrepe in do 31. oktobra 2023 predložijo zahtevke za financiranje v okviru instrumenta za tehnično podporo, da bi podprle razvoj informacijske tehnologije za carino.

Za spremljanje napredka, glavnih mejnikov projekta in zgodnje ugotavljanje zamud je Komisija še naprej uporabljala nadzorno ploščo v okviru večletnega strateškega načrta za carino (MASP-C), ki temelji na reviziji MASP-C za leto 2019 in delovnem programu carinskega zakonika Unije za leto 2019. Nadzorna plošča je vsako četrtletje predstavljena državam članicam v skupini za usklajevanje elektronskega carinjenja in trgovinski skupnosti v kontaktni skupini za trgovino. Poleg tega se delovni program carinskega zakonika Unije in večletni strateški načrt za carino hkrati revidirata v skladu s strateškimi cilji.

Kot je navedeno v delovnem programu carinskega zakonika Unije in reviziji večletnega strateškega načrta za carino za leto 2019, Komisija določa tudi posebne vmesne mejnike, da bi zagotovila nemoten začetek uporabe decentraliziranih vseevropskih sistemov in preprečila dodatne stroške.

Drugič, Komisija je s sprejetjem prožnega in iterativnega pristopa k razvoju in uvajanju elektronskih sistemov carinskega zakonika Unije **okrepila svojo pomoč državam članicam za vseevropske sisteme**. S to metodo, ki vključuje izdelavo prototipov, hitro reševanje vprašanj in uravnoteženo delovno obremenitev za Komisijo in države članice, se izboljšuje kakovost sistema in omogoča konkreten napredek. Ta pristop, ki se je uspešno izvajal v projektih *AES*, *NCTS – faza 5* in *ICS2*, so države članice in trgovci dobro sprejeli.

Poleg tega je Komisija že od začetka projektov vzpostavila mehanizem sodelovanja med deležniki, da bi okrepila pripravljalne dejavnosti, preprečila težave pri odločanju in zagotovila preglednost z rednim posodabljanjem projektov.

Komisija je še naprej tudi usklajevala in spremljala programe za vse vseevropske sisteme, ki zahtevajo obsežno delo držav članic.

Več podrobnosti o teh ukrepih je bilo navedenih v prejšnjem poročilu, tj. poročilu iz leta 2022.

- **Za vseevropski sistem ICS2** je Komisija na različne načine zagotovila podporo državam članicam in gospodarskim subjektom pri njihovih razvojnih dejavnostih v zvezi z *objavo 2 ICS2* in *objavo 3 ICS2*. To je vključevalo organizacijo namenskih spletnih seminarjev, nudenje

pomoči s pogostimi vprašanji in usklajevanje plenarnih srečanj. Za preprečevanje motenj na zunanjih mejah zaradi zamud pri *objavi 2 ICS2* (oddelek 4.3) so bila zagotovljena dodatna navodila. S pozornim spremljanjem je bila zagotovljena uskladitev projektnih načrtov z mejniki Komisije v zvezi z izvajanjem na področju informacijske tehnologije. Nazadnje so bile zagotovljene komunikacijske kampanje, spletna usposabljanja in prilagojeni informativni listi ter dokumentacija, dostopna v javni knjižnici CIRCABC.

- **Za vseevropska sistema *NCTS – faza 5* in *AES*** je Komisija nadaljevala „program usklajevanja nacionalnih uprav“, da bi državam članicam pomagala pri razvoju in uvajanju nacionalnih komponent. Leta 2023 je bil program usklajevanja razširjen, da bi se v sodelovanju z državami članicami nadziral začetek delovanja na strani trgovcev.
  Dejavnosti vključujejo posebno službo za pomoč uporabnikom, virtualne sestanke za zmanjšanje zamud držav članic pri razvoju, razširjanje posodobljenih informacij trgovinski skupnosti ter redno poročanje skupini za usklajevanje elektronskega carinjenja in kontaktni skupini ta trgovino. Od prvega četrtletja 2021 je Komisija izdajala četrtletna konsolidirana poročila o napredku pri prehodu na nove sisteme, v katerih je navedla ključne kazalnike uspešnosti za zgodnje odkrivanje opozoril.
- **Za vseevropski sistem CCI** je Komisija ustanovila namensko skupino, ki obravnava vprašanja držav članic in usklajuje preskušanje skladnosti.

Tretjič, Komisija je države članice zaprosila za informacije o njihovih omejitvah in potrebni podpori za ublažitev tveganj. Države članice so v **anketi** izrazile mnenje, da so bila dvostranska srečanja na ravni direktorjev in tehnični dialog z GD TAXUD zelo koristni. Tehnične spletne seminarje in dejavnosti izmenjave informacij, ki jih je organizirala Komisija, so ocenile kot koristne. Nekatere so predlagale dodatne operativne smernice, pomoč gospodarskim subjektom in celovita usposabljanja, ki presegajo raven sedanje zmogljivosti.

Četrtič, na podlagi rezultata ankete in dvostranskih razprav z državami članicami se je kot razlog za zamude pogosto pokazalo pomanjkanje ustreznega financiranja. Zato je Komisija v okviru instrumenta za tehnično podporo za digitalizacijo carine in davkov vzpostavila posebno **vodilno pobudo za tehnično podporo za leto 2024**, osredotočeno na izvajanje carinskega zakonika Unije na področju informacijske tehnologije. Tako je šest držav članic predložilo predloge za podporo carinskim sistemom informacijske tehnologije. Ocenjevanje predlogov še poteka in bo zaključeno v začetku leta 2024, podpora pa naj bi se začela izvajati v drugem četrtletju 2024.

Petič, za obravnavanje posebnih potreb, ki jih imajo države članice pri vsakodnevnem upravljanju projektov informacijske tehnologije v okviru carinskega zakonika Unije, je Komisija sklenila **pogodbo z družbo za svetovanje** za zagotavljanje neposredne podpore glede na potrebe in vprašanja, da bi se odpravile zamude. Prvi pilotni projekt, ki zajema tri države članice (FR, MT, GR), se je začel v četrtem četrtletju 2023 in bo trajal do drugega četrtletja 2024. Odvisno od rezultata bi se lahko leta 2024 začele izvajati nadaljnje dejavnosti.

Nazadnje je Komisija začela tudi z zbiranjem pridobljenih izkušenj in dobrih praks za razvoj projektov informacijske tehnologije. Anketa je bila izvedena leta 2023, njeni rezultati pa so bili dodani delovnemu dokumentu služb Komisije. Več podrobnosti je na voljo na strani 6 dokumenta, priloženega temu poročilu.

Ker se bliža konec leta 2025, so bile države članice pozvane, naj spoštujejo roke v novem delovnem programu carinskega zakonika Unije. Za popolno izvajanje carinskega zakonika Unije na področju informacijske tehnologije sta na voljo le še dve leti. **Potrebna so izjemna prizadevanja in takojšnje ukrepanje**, da se preprečijo zamude in zagotovi neprekinjeno delovanje vseevropskih sistemov.

Čeprav jih Komisija na več načinov podpira, kot je prikazano zgoraj, na primer s prilagoditvijo datumov v novem delovnem programu carinskega zakonika Unije in omogočanjem dosegljivih rokov, so za razvoj ter začetek uporabe nacionalnih komponent in sistemov odgovorne države članice. Delitev vlog je že od samega začetka opredeljena in dogovorjena z vsemi deležniki in jo je treba spoštovati v celotnem življenjskem ciklu projekta.

4.5 Stanje v državah, ki se pripravljajo na pristop

Nazadnje, pri prehodu na nadgrajene elektronske sisteme, ki jih predvideva carinski zakonik Unije, in ob upoštevanju novih informacijskih pristopov, ki jih uvaja predlog reforme, bo treba v načrte vključiti tudi prihodnjo širitev EU.

Komisija zaenkrat ne spremlja sistematično napredka držav kandidatk pri vzpostavljanju popolnih elektronskih sistemov in jim v skladu s členom 278a carinskega zakonika Unije ni naložena obveznost poročanja. Vendar je razvoj informacijskih sistemov držav kandidatk, ki podpirajo njihovo uskladitev s carinsko zakonodajo EU, ključni element pri rednih ocenah, ki jih EU izvaja za merjenje njihovega napredka na poti širitve in v okviru pridružitvenih sporazumov z EU.

Obstajata dve vrsti informacijskih sistemov, ki ju nekatere od teh držav že uporabljajo, druge pa se na to pripravljajo:

(1) NCTS kot podporni informacijski sistem za izvajanje določb Konvencije o skupnem tranzitnem postopku;
(2) povezani informacijski sistemi za vzajemno priznavanje s programom pooblaščenih gospodarskih subjektov EU.

Stanje pripravljenosti držav kandidatk v zvezi s tema vrstama informacijskih sistemov je različno: Severna Makedonija, Srbija, Turčija in Ukrajina so že pogodbenice Konvencije o skupnem tranzitnem postopku in zato v celoti uporabljajo NCTS v različnih fazah. Vzajemno priznavanje pooblaščenih gospodarskih subjektov z EU je vzpostavila samo Moldavija, čeprav se Ukrajina, Gruzija in Turčija pripravljajo na to in v ta namen razvijajo svoje nacionalne informacijske sisteme.

Države kandidatke se bodo morale na poti k pridružitvi carinskemu območju EU postopoma povezati s sistemi carinskega zakonika Unije ali jih vzpostaviti, glede na načrtovani datum pristopa pa bodo morda morale omogočati tudi funkcije prihodnjega vozlišča carinskih podatkov, predlaganega v svežnju o carinski reformi z dne 17. maja 2023, in se pridružiti temu celovitemu projektu.

V prihodnosti bosta v okviru priprav držav kandidatk na širitev potrebna redno poročanje držav kandidatk in redno preskušanje skladnosti, da se zagotovi interoperabilnost med njihovimi nacionalnimi sistemi ter sistemi držav članic in Komisije ali vozlišča podatkov, EU pa bo morala redno ocenjevati njihovo uspešnost.

5. POVZETEK O UPRAVLJANJU IN SKLEPNE UGOTOVITVE

Izvajanje carinskega zakonika Unije na področju informacijske tehnologije je bil skupni projekt skupnega interesa. Vsi deležniki so se temu odločno zavezali že od samega začetka leta 2014, ko je bil sprejet prvi delovni program carinskega zakonika Unije.

Komisija je v okviru priprave tega poročila skrbno ocenila podatke, ki so jih deležniki predložili v prvi polovici leta 2023. Razkrila je mešano sliko napredka pri izvajanju carinskega zakonika Unije na področju informacijske tehnologije: čeprav je Komisija pri vseh svojih dejavnostih na dobri poti, splošni napredek držav članic ni tako pozitiven, razlike med državami članicami pa so postale očitnejše kot v letu 2022.

Napredek držav članic in učinek zamud

Zamude v zvezi z nacionalnimi sistemi so imele jasne učinke prelivanja na izvajanje nacionalnih komponent vseevropskih sistemov, kar je neposredno vplivalo na druge države članice in gospodarske subjekte. Nekatere od teh zamud ogrožajo roke, določene v zakonodaji na področju carinskega zakonika Unije, in lahko zato povzročijo: (a) primere kršitev ter (b) nepopolno izvedbo popolne avtomatizacije carinskih postopkov in olajševanja ter s tem ocenjenih koristi za zasebni sektor in druge prizadete države članice, ki so izvedle velike naložbe za spoštovanje rokov.

Zato so bila ta vprašanja obravnavana v okviru revizije delovnega programa carinskega zakonika Unije, v novem delovnem programu carinskega zakonika Unije pa je bil sprejet nov pristop, ki daje prednost temeljnim postopkom in zagotavlja več časa za dokončanje celotnega izvajanja projekta in zapletenega

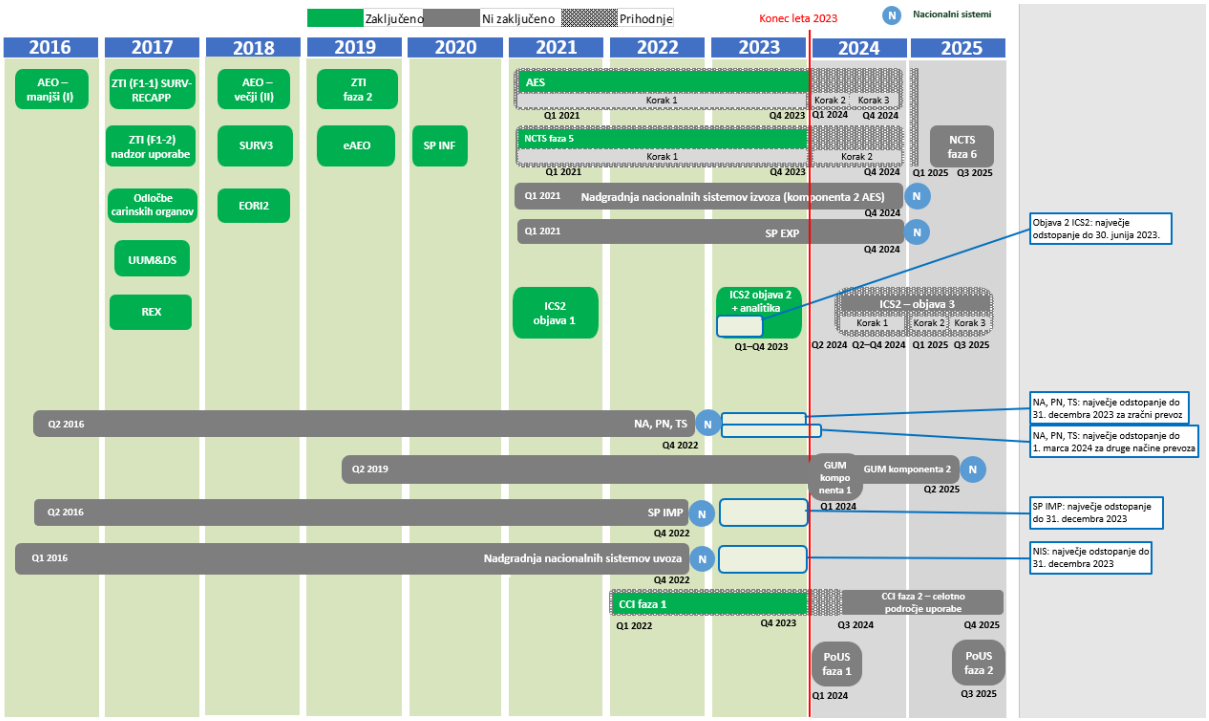
prehoda z vsemi gospodarskimi subjekti, ki so v kontaktni skupini za trgovino (TCG) izpostavili tudi svoje zamude.

Čeprav večina projektnih dejavnosti Komisije ni odvisna od nacionalnega napredka, je pri nekaterih vrstah dejavnosti potrebno tesno sodelovanje med Komisijo in državami članicami, na primer pri preskušanju skladnosti nacionalne komponente vseevropskega sistema. Zaradi tega postranskega vpliva je mogoče opaziti, da zamude pri izvajanju nacionalnih komponent v posameznih državah članicah vplivajo na splošne dosežke pri izvajanju vseevropskih projektov in na izvajanje carinskega zakonika Unije v celoti.

V skladu s členom 6(4) carinskega zakonika Unije se odstopanja za nekatere države članice lahko odobrijo samo, če ne vplivajo na izmenjavo informacij med državo članico, na katero se odstopanja nanašajo, in drugimi državami članicami, ali na izmenjavo in shranjevanje informacij v drugih državah članicah za namene uporabe carinske zakonodaje. Zamuda nekaterih držav članic pri začetku uporabe nekaterih zahtevanih sistemov negativno vpliva na enake konkurenčne pogoje za gospodarske subjekte po vsej Uniji, saj naj bi ti sistemi gospodarskim subjektom v vseh državah članicah omogočali enake storitve. Poleg tega imajo spremembe, potrebne za uskladitev z zahtevami iz carinskega zakonika Unije, zaradi narave različnih sistemov posledice tudi za druge povezane ali odvisne informacijske sisteme, pri čemer so nekatere pomembne za zaščito prihodkov ter boj proti nepošteni in nezakoniti trgovini.

Komisija je ocenila zahteve držav članic za odstopanja in zamude v zvezi z vsemi vseevropskimi sistemi. To je privedlo do petih sklepov o odstopanju in revizije delovnega programa carinskega zakonika Unije v letu 2023. Hkrati je Komisija tudi začela revizijo večletnega strateškega načrta za carino (MASP-C). Nov večletni strateški načrt za carinske sisteme za leto 2023, ki so ga potrdili generalni direktorji v delovni skupini za carinsko politiko, in nov delovni program carinskega zakonika Unije, ki ga je Komisija sprejela 15. decembra 2023, zagotavljata revidiran pravni in operativni okvir ter novo izhodišče za merjenje napredka pri projektih, ki se izvajajo.

Nov delovni program carinskega zakonika Unije je instrument za usmerjanje držav članic k skupnemu in izvedljivemu izvajanju projektov, ki so v teku, kar omogoča večjo prožnost pri spoštovanju končnih rokov, vendar kljub temu ohranja potreben pritisk za popolno izvajanje delovnega programa carinskega zakonika Unije do 31. decembra 2025. Kot je v nadaljevanju prikazano z zeleno barvo, se napredek pri izvajanju do leta 2025 nadaljuje.

Slika 4 – Pregled načrtovanja

Pri povzemanju napredka držav članic je mogoče ugotoviti, da naj bi **približno 71 % držav članic, ki jim je bilo odobreno odstopanje** za nacionalne sisteme vstopa/uvoza in objavo 2 ICS2, upoštevalo rok, tj. 31. december 2023. Opozoriti je treba, da na začetek uporabe čakata predvsem začasna hramba in nadgradnja nacionalnega sistema uvoza (NIS). Te zamude ne vplivajo samo na vseevropske projekte, kot je centralizirano carinjenje pri uvozu, ampak tudi podaljšujejo prehodno obdobje za gospodarske subjekte ter ovirajo proces in usklajevanje podatkov.

Zamude v zvezi z NIS dodatno ovirajo predložitev podatkov v sistem nadzor 3. Zaradi ključne vloge pri spremljanju transakcij in trgovinskih tokov je to povzročilo škodljive učinke v določenih sektorjih, na primer na kmetijskem trgu. Poleg tega je vzpostavitev NIS bistvena za zagotovitev enotnega izvajanja skupne carinske tarife Unije. To pomeni podpiranje ocene tveganja držav članic v zvezi s carinsko zakonodajo in enotnostjo carinskih kontrol, boj proti izogibanju ukrepom in sankcijam ter zaščito Unije pred nepošteno in nezakonito trgovino (vključno z zahtevami v zvezi z mehanizmom za ogljično prilagoditev na mejah (CBAM)).

Če se celotna slika primerja z novim delovnim programom carinskega zakonika Unije, je mogoče opredeliti tri kategorije prihodnjega razvoja:

Približno 60 % držav članic je napovedalo, da bodo lahko začele uporabljati vse svoje sisteme v projektnih rokih, predvidenih v novem delovnem programu carinskega zakonika Unije za prihodnji dve leti. Izpolnile so svoje zaveze, pri čemer se v primeru omejene zamude pri le redkih sistemih zdi, da imajo na voljo ustrezna orodja za upravljanje, s katerimi se lahko učinkovito spoprijemajo z morebitnimi ovirami. Rok za leto 2025 je izpostavljen majhnemu tveganju.

Približno 25–30 % držav članic je navedlo, da se je njihovo stanje od leta 2022 poslabšalo. Zdi se, da se zamude še povečujejo. Revidiran delovni program carinskega zakonika Unije jim omogoča več možnosti za zmanjšanje stopnje nespoštovanja rokov, vendar če ne bodo izvedle odločnih blažilnih ukrepov, obstaja tveganje, da ne bodo mogle izpolniti projektnih rokov za enega ali več sistemov. Rok za leto 2025 je izpostavljen srednjemu tveganju.

Približno 10–15 % držav članic ima velike zamude pri večini preostalih sistemov. Te države članice si prizadevajo odpraviti zamude in bodo ne glede na zagotovljene ukrepe najverjetneje zamudile številne projektne roke. To je posledica izzivov v zvezi z javnimi naročili, neprožnega vodenja projektov, pomanjkanja stabilnega in zanesljivega načrtovanja za doseganje rezultatov ter stalnih strukturnih težav v upravah, ki so prizadele skoraj vse projekte carinskega zakonika Unije. Kljub novemu delovnemu programu carinskega zakonika Unije je še vedno prisoten velik izziv glede popolnega izvajanja carinskega zakonika Unije na področju informacijske tehnologije. Rok za leto 2025 je izpostavljen velikemu tveganju.

Vsi deležniki morajo svoja prizadevanja in naložbe usmeriti v zakonske roke, določene v novem delovnem programu carinskega zakonika Unije. Komisija bo v naslednjih dveh letih nadaljevala pozorno spremljanje na ravni programa in projektov, ki bo podprto z dvostranskimi in plenarnimi srečanji z državami članicami. Za nekatere države članice bi lahko nedavno sklenjena pogodba o svetovanju za podporo državam članicam pri izvajanju carinskega zakonika Unije na področju informacijske tehnologije nekoliko olajšala postopek ali delno pripomogla k zmanjšanju zamud. Države članice bi lahko izkoristile tudi podporo, zagotovljeno v okviru instrumenta za tehnično podporo za leto 2024, vsaj za odobrene projekte. Komisija s številnimi državami članicami nadaljuje delo na obeh področjih.

V okviru povečevanja zamud pri izvajanju carinskega zakonika Unije v državah članicah je pomembno, da Komisija preuči tudi možnost uporabe drugih instrumentov, ki so na voljo za odpravo posledic za države članice, ki znatno zaostajajo pri časovnici za začetek uporabe.